

הסינים שמעריצים את אפלפלד, עגנון, קרת ואת העברית

הסינים אוהבים את אתגר קרת, ואפילו את אהרון אפלפלד. לרומן הזה אחראי אדם בשם יאנג יאנג שבהחלטה ספונטנית החל ללמוד עברית והיום כבר מתרגם לשפתו את עגנון. שיחה עם סינים דוברי עברית על הביקוש הגובר לשפת הקודש

צח יוקד 12.08.2019 14:40

אם יאנג יאנג היה נולד שנה אחת קודם, יכול להיות שלא ניתן היה לקרוא היום את אהרן אפלפלד בסינית. "בשנת 1991 נרשמתי ללימודי ערבית באוניברסיטת פקינג שבבייג'ין", הוא אומר. כמה שבועות לפני תחילת השנה קיבל מכתב מהנהלת האוניברסיטה. "הם רצו להודיע לי שהם פותחים תוכנית חדשה ללימוד עברית". העיתוי לא היה מקרי. ב-1992 כוננו סין וישראל יחסים דיפלומטיים רשמיים כולל טקס חגיגי להחלפת שגרירים ופתיחת קו טיסה רשמי מבן גוריון לבייג'ין.

יאנג החליט לנצל את ההזדמנות. "חשבתי לעצמי שיש מספיק סטודנטים שלומדים ערבית, שאין בערבית שום דבר חדש", הוא מסביר. "מצד שני, עברית נראתה לי משהו הרבה יותר מסקרן, שפה שמעט מאוד אנשים בסין ידעו. אז החלטתי לתת לזה הזדמנות". על ישראל ידע אז מעט מאוד. "באותה תקופה ישראל הוצגה בתקשורת הסינית בעיקר באור שלילי", הוא אומר. מצד שני, "הסינים, לפחות אלה שגדלו בערים הגדולות, הכירו היטב את ההיסטוריה של העם היהודי ולמדו על השואה בבתי הספר. בזמן מלחמת העולם השנייה היו כ-25 אלף פליטים יהודים שמצאו מקלט בשנחאי. בסין היתה אמפתיה כלפי הסבל שעברו היהודים בזמן השואה, בעיקר בגלל שגם סין סבלה לא מעט באותן שנים, כשיפן פלשה למדינה ומיליוני אזרחים סינים נהרגו".

לא רק תחושה של שותפות גורל היתה שם. "כמו אצל היהודים, גם אצלנו החלום הכי גדול של האמא הסינית הוא שייצא לה בן רופא", הוא צוחק. "בכלל, הרבה סינים מעריצים את העם היהודי. ליהודים יש בסין שם של עם מאוד חכם, שידע איך להרוויח כסף וששם דגש גדול על השכלה. כולם בסין יודעים שישראל היא מדינה קטנה עם מעט אנשים שפעם אחר פעם גברה על מדינות ערב הגדולות שניסו להשמיד אותה".

מבחינת המנטליות, בכל אופן, מדובר בשני עמים שונים מאוד. "הסינים הם אנשים הרבה יותר צנועים, הרבה יותר שקטים" הוא אומר בדיבורו המאופק. "הישראלים לעומת זאת", הוא מחייך במבוכה, "מאוד מוחצנים וקולניים. גם כשאני צופה בתוכניות טלוויזיה ישראליות תמיד נדמה לי שכולם שם רבים אחד עם השני. מתווכחים כל הזמן. אני לא יודע אם מדובר בחוצפה, בכל זאת מדובר בעם שעבר לא מעט לאורך ההיסטוריה".

חוי רו (אפרת, כפי שהיא מוכרת בחוגים ללימודי עברית, שם מקובל לתת שם עברי לכל סטודנט), דוקטורנטית לספרות עברית באוניברסיטת קיימברידג' ובוגרת תואר ראשון בלימודי עברית

באוניברסיטת פקינג, מתארת מציאות דומה — אף שהיא רואה את הדברים באור מעט שונה. "מצד אחד, אצל הסינים אין דבר כזה אנטישמיות. הם מאוד אוהבים את היהודים. מצד שני, יש בכל הסטריאוטיפים האלה נימה מאוד ברורה של אנטישמיות, גם אם הם לא מודעים לה. כל התפישה של היהודים כעם חכם מאוד, כאנשים עשירים, שטובים בעסקים, ששולטים בעולם מאחורי הקלעים. מבחינה אקדמית מדובר בתפישות שמייצגות אנטישמיות". היא מזכירה כדוגמה אנשי עסקים מצליחים מהעיר ונ'ו המכונים "הסינים היהודים".

"ספרות עברית בשבילי היא חלון לכל הסביבה המערבית ולהבנת התפישה של המערב", היא אומרת בעברית שוטפת. "ספרות עברית מודרנית היא ספרות מערבית ולכן היא מספקת לי הזדמנות טובה להבין את דרכי החשיבה של המערב".

ערוץ רדיו בעברית

יאנג, שסיים לימודי תואר ראשון בעברית 20 שנה לפניו, המשיך לתואר שני במדע המדינה ולימודי דוקטורט ביחסים בינלאומיים. את העברית שלא גמר ללמוד באוניברסיטה השלים בכוחות עצמו. קרא ספרים בעברית, צפה בתוכניות בטלוויזיה ולמד שנה באוניברסיטת תל אביב. כשחזר לסין מונה לראש מכון לחקר המזרח התיכון באוניברסיטת שנחאי.

ב-2007, הוא אומר, החליטה האוניברסיטה לפתוח חוג ללימודי עברית וביקשה ממנו לעמוד בראשו. "משנת 1991 עד 2007 אוניברסיטת פקינג היתה היחידה בכל סין שלימדה עברית". באותה שנה, 2007, נפתחו לימודי עברית בעוד שלוש אוניברסיטאות סיניות, עדות נוספת להתקרבות ביחסים בין שתי המדינות. ב-2009 השיק הרדיו הבינלאומי של סין תחנה בעברית, כולל אתר אינטרנט מושקע עם עדכונים, חדשות וכתבות צבע מהמדינה — הכל בעברית. זהו הוא אחד מ-61 ערוצים בשפות שונות המשדרים לכל העולם בהיקף כולל של 290 שעות יומיות.

לפני שלוש שנים פנתה עיריית שנחאי ליאנג בבקשה שילמד עברית באחד מבתי הספר התיכוניים בעיר. "המיקום של בית הספר לא מקרי" הוא מסביר. "הוא נמצא ברובע הונגקיו, סמוך לאזור שאנחנו מכנים 'גטו שנחאי' — אותו רובע שהפליטים היהודים נמלטו אליו במלחמת העולם השנייה".

בין שיעור אחד לשני תירגם יאנג מעברית בין השאר את "תור הפלאות" של אהרן אפלפלד, "עוד סיפור אהבה" של יורם קניוק ו"עידו ועינים" של עגנון, שאמור לצאת כעת כחלק מאוסף סיפורים קצרים של הסופר זוכה פרס הנובל. בין הסיפורים באוסף זה הוא היחיד שתורגם ישירות מעברית. "לקח לי כמעט שנה לתרגם את הסיפור", הוא אומר באנחה. "יש משהו כמעט תנ"כי בכתיבה של עגנון, כתיבה מיתולוגית, היסטורית. זה סגנון שונה לגמרי מהספרים של אפלפלד או קניוק שהם הרבה יותר מודרניים".

בניגוד לרבים מהמתרגמים האחרים, יאנג מתרגם את הספרים ישירות מעברית. "עמוס עוז הוא שם שמוכר היום כמעט לכל חובב ספרות סיני. לא מזמן פורסמה באחד העיתונים הגדולים במדינה רשימת הספרים הזרים האהובים ביותר בסין והספר שלו היה במקום גבוה מאוד ברשימה. היום אפשר לקנות את הספרים שלו כמעט בכל חנות ספרים גדולה בסין".

סופר ישראלי מצליח נוסף הוא לדבריו אתגר קרת. "הוא מאוד אהוב בסין, במיוחד בין הקוראים הצעירים, למרות שהספרים שלו מאוד ישראליים".

לקרוא תנ"ך במקור

אנחנו יושבים בקפיטריה של קולג' מידלברי שבמדינת וורמונט. יאנג הגיע לכאן כאורח של תוכנית הקיץ ללימודי עברית שנמשכת שבעה שבועות, ושבה מלמד כותב שורות אלו. גולת הכותרת של התוכנית היא התחייבות של הסטודנטים לדבר אך ורק עברית מהבוקר עד הלילה. הוא בא לכמה ימים בלבד, אורחה של פרופ' ורדית רינגוולד, מנהלת בית הספר לעברית וחוקרת בקולג' מידלברי. בשנה שעברה היא נסעה לסין כחלק מכנס שאירגן בית הספר לעברית בנושא הוראת עברית ותרבות ישראלית בסין. "הכנס נערך באוניברסיטת פקינג והגיעו כ-20 מרצים לעברית מודרנית ועברית קלאסית, לצד סטודנטים מקומיים שרוצים להשתלב בלימודי הוראת עברית בעתיד", היא אומרת.

מהו בעיניך מקור המשיכה של הסינים לעברית?

"סיבה ראשונה היא הקשר לישראל, או הערצת ישראל. הם חושבים שמי שעומד מאחורי המפעל הזה, מדינת ישראל, הם אנשים חכמים מאוד, אנשים שהצליחו מאוד. ניגש אלי מישוה בכנס שמכנה את עצמו 'איציק הסיני', דובר עברית שוטפת, והוא אמר לי: 'אמא שלי אמרה לי ללמוד עברית כי היהודים אנשים מאוד חכמים'. יש גם את אלה שנמשכים לעברית מטעמי דת, שרוצים לקרוא את התנ"ך בעברית.

"מוקד המשיכה השני הוא יותר תועלתני. היום קשה להתקבל ללימודים באוניברסיטת פקינג בגלל הביקוש הגדול ולכן יש כאלה שנרשמים ללימודי עברית, שקל יותר להתקבל אליהם, ומשם ממשיכים הלאה לחוגים אחרים. הסיבה השלישית היא מה שאני מכנה 'משוגעים לדבר' — אנשים כמו יאנג יאנג בשנחאי שדוחפים את העברית בכל הכוח".

לדברי רינגוולד, בשנים האחרונות יש גידול במספר הסטודנטים הסינים בתוכנית הקיץ של הקולג'. המגמה היא להמשיך ולהעמיק את שיתוף הפעולה עם סין ולהתרחב ממנה לשאר מדינות האזור. "אנחנו עובדים כעת על כנס נוסף להוראת עברית שצפוי להיערך בסינגפור ולכלול נציגים מכל מזרח אסיה".

בינתיים מעביר יאנג את הערב עם הסטודנטים של התוכנית, מדבר איתם בעברית שוטפת המושכת מבטי פליאה והתפעלות. בימים הקרובים הוא אמור לקבל לידי את העותק הראשון של ספרו החדש — עגנון מתורגם לסינית. ולחשוב שאם הוא רק היה נולד שנה קודם הוא בכלל היה מדבר עכשיו ערבית.

YOUTUBE: סינים מגיבים למזרחית